

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет біології, географії та екології
Кафедра географії та екології

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ»
У 7 КЛАСІ

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 05-414 групи
Спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)
Освітньо-професійної програми
«Середня освіта (Географія)»
Мироненко Аліна Григорівна
Керівник к.геогр.н., ст. викл. Омельченко Н.В.
Рецензент к.б.н., доцентка Шкуропат А.В.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ШКІЛЬНИЙ КУРС ГЕОГРАФІЇ.....	5
1.1 Структура і зміст шкільного курсу географії.....	5
1.2 Структура курсу 7 класу і зміст навчальної програми.....	8
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ В 7 КЛАСІ (НА ПРИКЛАДІ РОЗДІЛУ V. ОКЕАНИ).....	11
2.1 Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів....	11
2.2 Наскрізні-змістовні лінії при вивченні Розділу V. Океани в 7 класі.....	11
2.3 Методика викладання географії в 7 класі, методи та принципи навчання.....	13
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПЛАНУ КОНСПЕКТУ УРОКУ ДЛЯ 7 КЛАСУ.....	16
3.1 Етапи розробки плану конспекту уроку.....	16
3.2 Плану-конспекту уроку.....	18
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТОК А.....	26
ДОДАТОК Б.....	28
ДОДАТОК В.....	30
ДОДАТОК Г.....	39

ВСТУП

Розвиток освітньої системи України в умовах інформаційного суспільства вимагає постійного оновлення. Успіх навчання багато в чому залежить від вибору ефективних методів і прийомів застосованих на уроці. Ми вважаємо, що сьогоденному поколінню дітей потрібно наголошувати на важливості вивчення географії. Оскільки, географія — це комплексна наука, що вивчає природу Землі, компоненти географічної оболонки, територіальну організацію населення та його господарську діяльність.

В роботі буде розглянуто методика викладання географії в 7 класі (на прикладі Розділу V. Океани), основні відомості про методи та принципи навчання географії й поради щодо їх практичного застосування.

Актуальність теми різноманітні методи вивчення географії одержали досить широкий розмах, оскільки вчителі спільно з учнями отримують необхідні географічні знання тими способами і методами, які їм справді цікаві. І в такому випадку матеріал засвоюється учнями швидко і надовго. Саме така навчальна діяльність, яка в першу чергу цікава учням і не складна, оскільки підходить для учнів з різними рівнями знань зайняла міцне місце в шкільному житті.

Мета дослідження – проаналізувати методика викладання географії в 7 класі, розробити урок й розкрити особливості формування в учнів географічних знань, показати логічну послідовність та методичні прийоми засвоєння понять (на прикладі Розділу V Океани).

Завдання дослідження

1. Проаналізувати структуру та зміст шкільного курсу географії;
2. Розглянути очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів 7 класу та наскрізні-змістовні лінії(на прикладі Розділу V Океани);

3. Проаналізувати методи та принципи викладання географії в 7 класі(на прикладі Розділу V Океани);

4. Розробити план-конспект уроку для 7 класу.

Об'єкт дослідження – є курс «Географія материків та океанів» у 7 класі.

Предмет дослідження – є методичні особливості вивчення теми «Океани» в курсі «Географія материків та океанів».

Методи дослідження:

Метод літературного аналізу – використовувався нами, для отримання інформації про природні особливості океанів Землі.

Метод картографічного аналізу – використовувався для отримання інформації про географічне розташування складових частин океанів Землі.

Метод порівняння – використовувався для аналізу педагогічних методів та прийомів в географії;

Метод узагальнення – застосовувався нами для аналізу теоретичних джерел, які описані в роботі.

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ШКІЛЬНИЙ КУРС ГЕОГРАФІЇ

1.1 Структура і зміст шкільного курсу географії

Шкільна географія поділяється на фізичну, економічну й соціальну. В школі її починають вивчати з п'ятого класу і по одинадцятій. Послідовність вивчення окремих курсів географії:

- 5 клас – «Географія рідного краю» (34 год.);
- 6 клас – «Загальна географія» (70 год.);
- 7 клас – «Материка та океани» (70 год.);
- 8 клас – «Україна у світі: природа, населення» (70 год.);
- 9 клас – «Україна і світове господарство» (52 год.);
- 10 клас – «Регіони та країни» (70 год.);
- 11 клас – «Географічний простір Землі» (35 год.) [6, 14].

На нашу думку структура географічних курсів є цілком гармонічною та відповідає потребам сучасного світу. Вона є чіткою, послідовною та як ми бачимо зорієнтована на віковий склад учнів. Маленькими сходинками починаючи з вивчення рідного краю пізнають навколишній світ.

П'ятикласники починають своє знайомство з географією з курсу «Географія рідного краю». Учні отримують початкові географічні знання про природу, населення, культурний розвиток та господарство свого рідного краю. Набувають саме тих знань, які сприятимуть у подальшому вивченні географії у старшій школі. Зміст курсу передбачає вивчення рельєфу, вод, клімату своєї місцевості, ґрунти, рослинний і тваринний світ та населення рідного краю. Особливістю при проведенні уроків є – застосування принципу наочності. Після вивчення розділу, вчитель проводить екскурсію або щось на власний розсуд для наочного сприймання матеріалу [15].

В шостому класі школярі вивчають курс «Загальна географія», який є основою у вивченні предмета. Його головними завданнями є

знайомство з географією як наукою, з оболонками земної кулі, географічними процесами і явищами. Формуються знання про наявні у природі взаємозв'язки й закономірності [8**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Учні сьомого класу вивчають курс «Географія материків і океанів», який є логічним продовженням шостого класу. Курс направлений на формування географічних знань про природу материків та океанів, їхню цілісність і диференціацію, про населення та його життєдіяльність у різних природних умовах. Також збільшується уявлення про географічну оболонку та її компоненти. Більшість практичних робіт виконуються з використанням різноманітних тематичних карт атласу та контурних карт. Уміння працювати з різними за змістом картами є одним із найважливіших показників в якості підготовки учнів під час вивчення географії материків та океанів [19**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Школярі восьмого класу вивчають «Україна у світі: природа, населення», що спрямований на формування науково-географічної картини своєї держави як складника світової спільноти держав на основі комплексного її вивчення. Під час вивчення цього курсу учні формують знання про природу та населення країни, свого регіону, відчуті себе справжнім патріотом своєї держави. Важливим принципом побудови змісту курсу є інтеграція, що реалізується у поєднанні фізико- та суспільно-географічних складників під час вивчення природних комплексів і населення України та свого регіону з урахуванням уже здобутих знань про природу материків і океанів, населення країн світу з курсу географії, що вивчався у 7 класі. Зокрема, вивчення населення України здійснюється на основі тем про населення світу в курсах географії у 6 та 7 класах та внаслідок поглиблення їх змісту [7].

Провідною метою географії у 9 класі є формування знань про тенденції розвитку національного та світового господарства й визначення місця України в сучасному світі [21].

У 10 класі учні вивчають курс «Регіони та країни світу», що є продовженням базової географічної освіти у старшій школі. Він спрямований на розкриття глобальних та регіональних явищ і процесів, що відбуваються як у світі в цілому, так і в окремих субрегіонах, країнах і їх регіонах. Наведений у програмі перелік країн для вивчення є орієнтовним. Учителю надається право додавати для вивчення ті країни, що відповідають інтересам учнів [13].

Курс 11 класу розкриває сутність географічної науки в цілому, інтегрує знання про природу, людину і господарську діяльність, формує в учнів чіткі уявлення про основні закономірності будови і розвитку географічної оболонки та загальні суспільно географічні закономірності світу з метою забезпечення сталого розвитку. Курс безпосередньо пов'язаний не тільки з попередніми курсами географії, він також інтегрує знання, здобуті на заняттях з економіки, історії, інформатики тощо.

Кількість годин на вивчення тем, є орієнтовною її можна змінювати в межах визначеного навчального часу. Учитель може на власний розсуд змінити розподіл годин між темами і розділами, використати години резервного часу з метою глибшого вивчення окремих тем, проведення уроків узагальнення і систематизації знань після вивчення великих розділів і тем, проведення екскурсій, зустрічей, обговорення дискусійних питань, що виникли під час вивчення певних тем тощо [9].

На нашу думку, окремі питання курсу доцільно пропонувати учням опрацьовувати самостійно, щоб стимулювати пізнавальну та спонукати їх до пошукової діяльності, розвивати навички самостійного пошуку та аналізу інформації.

1.2 Структура курсу 7 класу і зміст навчальної програми

Шкільний курс географії сьомого класу направлений на поглиблення знань про закономірності розвитку географічної оболонки та взаємодію природи й суспільства. Школярі вивчають материки, частини світу та вчать працювати з картами материків та океанів [12].

Курс складається з шести розділів:

- Розділ I Закономірності формування природи материків та океанів;
- Розділ II. Материки тропічних широт;
- Розділ III. Полярний материк планети;
- Розділ IV. Материки Північної півкулі;
- Розділ V. Океани;
- Розділ VI. Вплив людини на природу материків та океанів [8].

Вони розміщені в логічному порядку. Всі теми між розділами взаємопов'язані та зорієнтовані на послідовне розуміння й засвоєння матеріалу. Характеристика розділів:

Розділ I направлений на вивчення закономірностей розвитку природи материків і океанів. Розділений на дві теми: Тема 1. Форма і рухи Землі (учні вчать знаходити на карті екватор, лінії тропіків і полярні кола; пояснювати вплив форми Землі та її рухів на природу материків і океанів); Тема 2. Материки та океани – великі природні комплекси географічної оболонки (навчаються показувати на картах різного масштабу найбільші літосферні плити, мусонів, західних вітрів помірних широт і східних полярних вітрів, кліматичні пояси, найбільші теплі й холодні поверхневі течії, природні зони; пояснювати вплив повітряних мас на погодні умови Землі). Під час вивчення розділу проводиться одна практична робота та одне дослідження [18].

З Розділу II починається більш детальне вивчення материків тропічних широт. Вивчаються такі теми як: Тема 1. Африка Географічне

положення; Тема 2. Південна Америка; Тема 3. Австралія. Учні вивчають інформацію що до освоєння материка. Тектонічну будову, рельєф, корисні копалини. Кліматичні пояси та типи клімату. Виділяється три практичні роботи та одне дослідження [8].

В Розділі III продовжується вивчення материків, школярі дізнаються про полярний материк планети. Поділений на дві теми: Тема 1. Загальні відомості про Антарктиду; та Тема 2. Природа материка. Діти вчаться характеризувати особливості географічного положення материка, позначати та показувати на карті Антарктичний півострів, моря, характеризувати риси природи Антарктиди, Антарктики та особливості тектонічної будови, клімат; пояснювати причини утворення суцільного покривного зледеніння і його вплив на природу материка [8].

На вивченні Розділу IV закінчується знайомство з материками планети, виділяють такі теми: Тема 1. Північна Америка; Тема 2. Євразія. Ми з'ясували, що здобувач навчається характеризувати географічне положення материка; може пояснювати закономірності форм рельєфу, клімату, типів ґрунтів, типових для тої місцевості рослин і тварин, природних зон материка; аналізувати особливості розміщення корисних копалин на материковій території та їх вплив на господарську діяльність людини [8].

Розділ V направлений на вивчення океанів світу та поділяється на такі теми: Тема 1. Тихий океан; Тема 2. Атлантичний океан; Тема 3. Індійський океан; Тема 4. Північний Льодовитий океан. Під час вивчення цього розділу учні навчаються характеризувати особливості географічного положення океану, особливості поширення крижаного покриву; досліджувати виникнення форм рельєфу дна, поширення представників органічного світу; пояснювати вплив географічного положення океану на клімат. називати великі водні об'єкти – моря, затоки, протоки; різні за походженням острови, природні багатства.

Останній Розділ VI курсу поділяється на такі теми: Тема 1. Використання природних багатств материків та океанів; Тема 2. Екологічні проблеми материків та океанів. Діти здобувають такі навички як: навчаються пояснювати зміни природних комплексів та виникнення антропогенних ландшафтів; розрізняти основні види забруднення довкілля, знаходити й показувати на карті вже відомі природоохоронні території, райони екологічного лиха; прогнозувати зміни природних умов під впливом людської діяльності; аналізувати рівень забруднення навколишнього середовища на материках і в океанах за показниками екологічного моніторингу [8].

Ми з'ясували, що навчальний час на вивчення розділів програми є прикладним і розраховане на ступені навчання по класам. Тим самим, приблизна програма сприяє збереженню єдиного освітнього простору, надає широкі можливості для творчої ініціативи вчителів та реалізації ними різних підходів до побудови навчального процесу, формування системи знань, умінь, способів діяльності, розвитку та виховання школярів.

Викладач складає календарно-тематичне планування та з власного розсуду розподіляє кількість годин на вивчення кожної теми, орієнтуючись в першу чергу на обсяг теми та те як діти засвоюють матеріал [5].

Отже, можемо зробити висновки, що географія сьомого класу досить інформативна, учні під час вивчення курсу отримують уявлення про природу материків і океанів, їхню цілісність і неоднорідність; знайомляться з історією заселення та освоєння земного простору, особливостями культури й господарства різних народів світу.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ В 7 КЛАСІ(НА ПРИКЛАДІ РОЗДІЛУ V. ОКЕАНИ)

2.1 Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Під час вивчення в сьомому класі Розділу V «Географія Материків та Океанів» ми проаналізували програму, та дізналися, яких результатів очікують від школярів. Всі теми які виділяються в даному розділі – є схожі між собою та мають однаковий знаннєвий, діяльнісний та ціннісний компоненти, різняться тільки номенклатурою та географічними об'єктами які учень (учениця), має вміти швидко показувати на карті. З огляду на всі теми, які виділяються на вивчення, можемо зробити висновки, що школярі мають оволодіти такими навичками:

знаннєвий (учень/учениця може називати великі водні об'єкти – моря, затоки, різні острови за походженням);

діяльнісний (вміти характеризувати риси географічного положення океану; досліджувати виникнення форм рельєфу, островів; знаходити і показувати на картах різного масштабу географічні об'єкти);

ціннісний (учень може висловлювати судження про проблеми забруднення океану; оцінює його вплив на природу материків і життєдіяльність людей) [3].

2.2 Наскрізні-змістовні лінії при вивченні розділу V. Океани в 7 класі

Структура і зміст програми з географії базуються на принципах неперервності й наступності шкільної географічної освіти, її інтеграції на основі між предметних зв'язків, гуманізації, урахування вікових можливостей учнів, практичної спрямованості [8].

Ми дізналися, що особливий акцент у оновленій навчальній програмі з географії полягає на реалізації чотирьох наскрізних змістових ліній: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність».

Екологічна безпека та сталий розвиток, в сьомому класі формуються такі лінії: розуміння як взаємопов'язана природа та її компоненти; вплив людини та її діяльності на планетарні природні комплекси; дотримання екологічної етики; учні розуміють значення природоохоронних територій для збереження унікальних ландшафтів Землі та значення Червоної книги; здобувають знання про небезпечні природні об'єкти та явища в різних частинах світу та правила безпечної поведінки [8].

Громадянська відповідальність орієнтуються на: отримання і аналіз інформації щодо світових явищ і процесів; вміння формулювати обґрунтовану свою думку критично мислити; вміти працювати в групі над проектами; толерантне ставлення до пам'яток і традицій народів світу [10].

Здоров'я і безпека, увагу учнів орієнтують на: усвідомлення значення санітарно-гігієнічних умов проживання і харчування для збереження життя і здоров'я людей (в тому числі на прикладі країн, що розвиваються); під час закордонних подорожей до країн з високою ймовірністю епідемій потрібно розуміти необхідність профілактичних заходів; формуються знання про небезпечні природні об'єкти (явища) та їхній вплив на людське життя [8].

Підприємливість та фінансова грамотність формування умінь розв'язувати звичайні екологічні проблеми; роботи в команді під час виконання навчальних проєктів і досліджень [8].

Проаналізувавши матеріал, дізналися, що під час вивчення Розділу V. в 7 класі, прослідковуються такі наскрізні-змістовні лінії:

Екологічна безпека та сталий розвиток. Школяр пропонує ідеї для подолання екологічних проблем Світового океану.

- Здоров'я і безпека. Учні розуміють та обговорюють цінність і шкоду для здоров'я окремих видів морепродуктів.
- Підприємливість та фінансова грамотність. Школярі розробляють та презентують свої проєкти щодо раціонального використання ресурсів Світового океану [8].

2.3 Методика викладання географії в 7 класі методи, та принципи навчання

Нами було з'ясовано, що в умовах появи НУШ важливого значення набуває оновлення системи географічної освіти.

Змінюється зміст, форма та методи навчання, збільшується значення самостійної роботи школярів. Оскільки географія – наука, яка вивчає просторові процеси й форми організації життя людини [1].

Методи навчання складаються з певної кількості прийомів, які є їхніми структурними елементами. Прийом – одноразову дія, а метод – це спосіб роботи, який охоплює весь шлях до мети. Для практичного застосування методів, яких сучасна дидактика має в своєму розпорядженні чимало, користуються класифікацією методів навчання. Класифікація допомагає вчителю зорієнтуватись в особливостях методів навчання та ефективніше відібрати їх враховуючи специфіку предмета, вікові особливості учнів, навчально-виховні завдання уроку.

Оскільки вимоги до навчання змінюються, з кожним роком, змінюються і підходи до класифікації методів навчання.

Методи навчання географії – це діяльність учителя й учнів під час уроку, спрямована на досягнення навчально-пізнавальної мети. Виділяють такі функції: організація навчально-пізнавальної діяльності; інтелектуальний розвиток; формування кожного школяра як

особистості; стимулювання до процесу навчання; розвитку комунікабельності та критичного мислення у школярів [10].

Класифікація методів:

• *За типом навчально-пізнавальної діяльності учнів виділяють такі методи:*

Інформаційно-рецептивний метод – це спосіб організації засвоєння учнями готових знань про предмети і явища навколишнього світу. Під час використанні цього методу вчитель свою розповідь супроводжує наочністю (схемами, таблицями), від змісту інформації та логіки її викладу залежить ефективність засвоєння. Цей метод є малознайомим і складним за структурою [17].

Репродуктивний метод – вчитель дає завдання на відтворення дій, а учні виконують їх. В результаті чого формуються вміння і навички. Викладач пояснює всі етапи дослідження спонукає учнів стежити за рухом думки та допомагати розвивати її [11].

Частково-пошуковий метод за допомогою якого учнів залучають до творчої діяльності та розв'язання проблемних задач. За для допомоги учням вчитель може провести евристичну бесіду (ланцюг взаємопов'язаних запитань, які допомагають поступово знайти відповідь на головне питання). Він спрямовує учнів на пошук способів рішення проблеми, яку перед ними поставили [2].

Дослідницький метод – цей метод направлений на самостійну, пошукову роботу дітей. Вони самі виконують всі етапи вирішення проблеми, в їх логічній послідовності, а саме: створення проблемної ситуації, висловлення теорії, доведення її правильності, аналіз проробленої роботи навчально-дослідницького завдання (учні роблять загальний висновок і порівнюють його з визначеними цілями) [2].

Описані нами методи дають можливість вчителю розвивати мислення в процесі формування географічних знань, умінь і навичок.

• *За джерелами знань методи навчання поділяються на:*

- ~ Словесні методи навчання (розповідь, бесіда, диспут, конференція);
- ~ Наочні методи навчання (спостереження, дослідження);
- ~ Практичні методи (суспільно корисну працю учнів, їх виробничу практику) [4].

Недоліком класифікації методів за джерелами знань є неврахування характеру пізнавальної діяльності учнів, яка може бути активною і пасивною. Також дуже швидко почали розвиватися інформаційні технології в школі, та викладачі почали застосовувати комп'ютери, проєктори та іншу технології на уроках географії [12].

Принципи навчання – це вимоги на основі яких здійснюється процес навчання, в яких відображаються загальні вимоги до змісту й організації навчального процесу. Виділяють такі принципи як: науковості; доступності; наочності; проблемності; самостійності та активності учнів; систематичності й послідовності; врахування індивідуальних особливостей учнів; пробудження свідомості учнів; засвоєння знань; зв'язку навчання з життям; єдності освітніх, розвиваючих, виховних функцій навчання [16].

Характеристика принципів наведена в Додатку А. Саме ці основні дидактичні вимоги забезпечують практичну основу досягнення цілей в шкільному курсі географії.

Методичний комплекс для вчителя з даного курсу складається з програми, календарного планування та інструктивно-методичних матеріалів щодо вивчення курсу.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ПЛАНУ КОНСПЕКТУ УРОКУ З ТЕМИ «ОКЕАНИ» В 7 КЛАСІ

3.1 Етапи розробки плану конспекту уроку

Географія «Материки та океани» на вивчення цього курсу виділяється 70 годин (з них: 7 уроків узагальнення знань та контролю навчальних досягнень учнів, 12 практичних робіт, 4 з яких є обов'язковими для оцінювання) [8].

Обміркувавши та переглянувши програму з географії 7 класу. В цій роботі ми звернули увагу на Розділ V. Океани. Проаналізувавши запропоновані теми програмою, розробили власне планування розділу, яке більш доцільне на нашу думку. Теми та зміст навчального матеріалу до Розділу V. наведено в Додатку Б. З огляду на навчальну програму, на яку виділяється 5 годин та година резерву, ми винесли 4 теми для уроків, які відповідають кількості океанів, що вважаємо достатнім для вивчення в даному курсі. Наступним уроком нами було вирішено провести практичну роботу (позначення географічних об'єктів та течій океанів на контурній карті), яка зорієнтована на закріплення знань за даними темами. Та з резерву часу виділили один урок, для узагальнення та контролю знань учнів.

Отже, переглянувши теми, які ми виділили, було вирішено розробити урок узагальнення та контролю знань учнів з теми «Океани».

Наш урок дасть змогу дуже швидко перевірити й оцінити вміння учнів, допоможе зрозуміти матеріал, актуалізувати знання, які необхідні для подальшого вивчення предмету та навчить працювати в команді.

Оцінювання навчальних досягнень учнів (згідно з таблицею оцінювання, яка наведена в нашому уроці) – невід'ємна і важлива складова навчального процесу. Оцінка, яка формує почуття

відповідальності, породжує бажання краще вчитися, стимулює до подальшої роботи.

Зміст нашого уроку цього типу має значні можливості для великої варіативності завдань і тому сприяє диференціації та індивідуалізації навчання. Урок узагальнення та контролю знань учнів можуть проводитись у вигляді ігор, змагань, уявних експедицій тощо..

Вирішено було застосувати в уроці методи групової роботи учнів, тим самим розвивати вміння працювати у команді, аргументувати та відстоювати свою позицію, виховувати толерантність, повагу один до одного.

Метою нашого уроку є: узагальнити знання учнів з теми: «Океани»; розвинути вміння працювати у команді, аргументувати та відстоювати свою позицію; виховати толерантність, повагу один до одного.

Океани – досить цікава тема для вивчення, під час проходження якої дітям надається багато ілюстративної інформації, теорії та відеоматеріалів [20].

Також нами була розроблена інтерактивна презентація до уроку, яка наведена у Додатку В, завдяки якій учні зможуть наочно бачити: тему, мету, шкалу оцінювання результатів, всі питання, віртуально поділитися на команди та беруть активну участь у ході уроку.

Розроблений нами урок складається з: організаційного моменту, під час якого перевіряється присутність учнів на уроці та готовність до нього; актуалізація опорних знань, застосовується частково-пошуковий (евристичний) метод, проводиться евристична бесіда, для повторення вже вивченого матеріалу; мотивація навчальної діяльності, де повідомляється тема та мета уроку; проведення гри – основна частина нашого уроку, яка відбувається за допомогою розробленої презентації. Гра поділена на три етапи, перший та другий етап то почергова робота в командах, а третій етап зорієнтований на швидкість командної роботи,

іншими словами хто швидше зреагує тому і бал; підсумок уроку – проводиться аналіз проведеного уроку, виставляються оцінки; домашнє завдання – учні отримують домашнє завдання.

3.2 План-конспект уроку

Тема уроку: «Океани»;

Мета:

1. *Навчальна* – узагальнити знання учнів з теми: «Океани»;
2. *Розвиваюча* – розвивати вміння працювати у групі, команді, аргументувати та відстоювати свою позицію;
3. *Виховна* – виховувати толерантність, повагу один до одного.

Форма проведення: урок – гра;

Тип уроку: Урок узагальнення та контролю знань;

Обладнання: фізична карта світу, контурні карти, завдання командам, презентація, атласи;

Опорні та базові поняття: океан, море, затока, протока, солоність, течія, острів, півострів;

Структура уроку:

- I. Організаційний момент. 1 хв.
- II. Актуалізація опорних знань. Повідомлення теми й мети. 2 хв.
- III. Мотивація навчальної діяльності. 2 хв.
- IV. Проведення гри. 36 хв.
- V. Підсумок уроку. 3 хв.
- VI. Домашнє завдання 1 хв.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Привітання. Перевірка присутності та готовності до уроку.

II. Актуалізація опорних знань. Повідомлення теми й мети

Евристична бесіда:

- Що ми називаємо Світовим океаном? З яких частин він складається?
- Покажіть на фізичній карті півкуль відомі вам океани.
- Пригадайте, що є межею поділу Світового океану на окремі частини.
- Яке значення має Світовий океан для людства?

III. Мотивація навчальної діяльності

Слово вчителя

- Повідомлення теми, мети уроку та ознайомлення з планом його проведення

Налаштування учнів на інтелектуально-пізнавальну гру.

Стимулювання учнів до висловлювання власних думок. Вмотивування важливості роботи кожного учня в групі.

- Для того, щоб відповісти на всі питання, необхідно об'єднатися в групи (розділення учнів на 2 команди).
- Пояснити, як буде оцінюватися гра, і що потрібно робити.

IV. Повторення необхідних понять

Увімкнути презентацію (Слайд 1-5).

Проводиться повторення понять, необхідних для подальшої роботи на уроці. Короткі цікаві факти про океани. Та повторення загальної інформації по темам вивченим раніше, для гарного проходження географічної гри. Мотивування учнів на результат[9].

V. Проведення гри

1. **Конкурс «Розминка»** (Цей конкурс дає можливість перевірити фактичні знання з теми, розвиває допитливість).
2. Вчитель по чергово задає членам команд питання (Слайд 6-16).
3. **Конкурс «Робота з картою»** (Даний конкурс дає змогу перевірити вміння учнів знаходити і показувати на карті географічні об'єкти).

4. Учні з різних команд по черзі виходять до карти і показують названі вчителем об'єкти(Слайд 17-19).
5. Тести (направлений на перевірку знань по темам), (Слайд 20-30).

VI. Підсумок уроку

Підведення підсумків уроку-гри за протоколом.

Нагородження переможців

Оцінювання учнів

Дайте оцінку уроку:

- Мені сподобалось...
- Я дізнався, що...
- Я не знав, що...
- Я зрозумів, що...

VII. Домашнє завдання

Читати параграф 56, виписати нові поняття в зошит.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. Шкільний курс географії поділяється на «Географію рідного краю», «Загальну географію», «Материків та океанів», «Україна у світі: природа, населення», «Україна і світове господарство» «Регіони та країни», та «Географічний простір Землі». Географію в школі починають вивчати з п'ятого і по одинадцятий класи. Кількість годин на вивчення тем, є орієнтовною її можна змінювати в межах визначеного навчального часу. Учитель може на власний розсуд змінити розподіл годин між темами і розділами, використати години резервного часу з метою глибшого вивчення окремих тем.

2. Після вивчення відповідної теми учень повинен володіти наступними компонентами: знаннєвий компонент, знати назви великих водних та суходільні об'єктів, а також їх складових частин, загальні риси природи; діяльнісний компонент, знати де розташовано та вміти показати на карті географічні об'єкти різного масштабу; ціннісний компонент, вміти висловлювати свою думку та оцінювати взаємодію та взаємовплив водних та суходільних об'єктів. Учні повинні розуміти наскрізні-змістовні лінії при вивченні розділу V. Океани в 7 класі, серед яких: екологічна безпека та сталий розвиток, здоров'я і безпека, підприємливість та фінансова грамотність.

3. При розробці уроку нами були використані такі методи: евристичний, критичного мислення, картографічний, інформаційний, інтерактивний, мікрофону та роботи в малих групах, що дає змогу розвивати вміння працювати в команді, аргументувати та відстоювати свою позицію. Нами була розроблена інтерактивна презентація до уроку, Орієнтовною цілю є провести жвавий, нетиповий урок та перевірити знання учнів.

4. Під час педагогічної практики був проведений урок з теми «Океани», для 7 класу. Розроблений нами урок дав змогу дуже швидко перевірити й оцінити знання учнів з усього розділу, внести корективи у розуміння матеріалу, актуалізувати знання, необхідні для подальшого вивчення предмету. Розроблена нами презентація допомогла учням наочно бачити питання. Сам урок був дуже різноманітний з застосовувались різних методи та прийомів, тому проходив нетипово для дітей, школярі були зацікавленні не стандартним проведенням уроку та приймали активну участь, боролися за свою оцінку, проявили лідерські якості, навчилися працювати в команді, та об'єктивно оцінювати свої досягнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja. K.: TOB «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Бабешко О. О. Методика навчання географії: посібник [для вчителів і студентів-географів пед. університетів]. Умань. 2005. 263 с.
3. Варакута О. М., Методика навчання географії: навч. посібник. Тернопіль: Тайп, 2017. 170 с.
4. Варакута О. М., Швець Є. Готуємося до уроків географії: посібник для вчителя. Тернопіль «Астон», 2007.
5. Віртуальний педагогічний тютюн: типи уроків. URL: <https://sites.google.com/site/virtualnijmetodicnijkabinet42/virtulana-skola-molodogo-pedagoga/tipi-sucasnogo-uroku> (дата звернення: 14.04.2021).
6. Географія 10 - 11 класи: програма.
url: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/21.12.%20geografia/geograf-prof-10-11k-profilniy-riven-19122017.doc> (дата звернення: 15.04.2021).
7. Географія 10 - 11 класи: програма. url: <http://osvita-mvk.if.ua/upload/files/%D0%86%D0%9C%D0%A6/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8%206%20-%209%20%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.doc> (дата звернення: 15.04.2021).
8. Географія 6– 9 класи: навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів url: <http://www.lyceum.in.ua/wp-content/uploads/2017/06/3.geografiya-6-9-2-08.06..pdf> (дата звернення: 15.04.2021).
9. Державний стандарт базової і повної середньої освіти: витяг. 2004. С. 1-8.
10. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р., Скуратович О. Я. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах: навч.

посіб. 2005. 319 с.

11. Корнеєв В. Урок географії: загальні вимоги, типи і структура. 2007 . С. 2-5.
12. Лаврук М. М. Методика навчання географії навчально-методичний DOI: <https://geography.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/02/%D0%9B%D0%B0%D0%B2%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf> (дата звернення: 14.04.2021).
13. Навчальні програми для 10 – 11 класів.
url: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 14.04.2021).
14. Оновлена навчальна програма з географії. url:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/geografiya-6-9-14.07.2017.pdf>. (дата звернення: 15.04.2021).
15. Початкова школа. Додаток до листа. Міністерства освіти і науки України від 17.08.2016р. № 1/9-437
URL: http://hadyachnms.at.ua/DNZ/metodichni_rekomendaciji_znz-1-1.doc. (дата звернення: 15.04.2021).
16. Принципи навчання географії. url: http://mirgorod.gorono.at.ua/publ/metodob_39_ednannja_vchiteliv/geoeconom/principi_navchannja/25-1-0-146 (дата звернення: 14.04.2021).
17. Пояснювально-ілюстративний метод. [електронний ресурс].
URL: https://studopedia.com.ua/1_26741_poyasnyuvalno-ilyustrativniy-metod.html.
18. Топузов О. М., Вішнікіна Л. П. Навчальні моделі: основа організації пізнавальної діяльності учнів на уроках географії. Х.: Рідна школа. 2007. С. 47-49.
19. Уварова Г. Формування географічних понять у курсі “Географія материків і океанів”: навч.-метод. посіб. 2000. С. 27-31.
20. Хатчинсон С., Лоренс Л., Хоукінс Е. Серія книг Енциклопедичний

путівник: Океани. Видавництво Махаон-Україна. 2007. 250 с.

21. Черевко С. М. Методичні рекомендації: програма з географії 9 клас. 2018 р. URL: <https://sites.google.com/site/vcitelgeografiiecerevko/home/vcitelu-geografiie>.

ДОДАТКИ А
ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ

Принцип	Характеристика
Принцип науковості навчання	закономірні зв'язки змісту науки та навчального предмета
Принцип доступності навчання	передбачає вибір і реалізацію змісту та методів навчання з урахуванням вікових індивідуальних особливостей учнів
Принцип наочності навчання	спирається на діалектико-матеріалістичну теорію пізнання, суть якої полягає у сходженні від живого споглядання до абстрактного мислення, а від нього до практики
Принцип проблемності навчання	сприяє активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів, формуванню їх творчих здібностей
Принципи самостійності й активності учнів у процесі навчання	умови для оптимального прояву учнями пізнавальної та творчої активності у процесі засвоєння знань, вироблення вмінь і навичок, застосування їх у практичній діяльності
Принцип систематичності та послідовності навчання	передбачає формування знань, умінь і навичок учнів таким чином, щоби нові знання спиралися на раніше засвоєні й, у свою чергу, стали фундаментом для засвоєння наступних

Принцип	Характеристика
Принцип урахування індивідуальних особливостей учнів у процесі навчання	вимагає створення умов для активної та організованої роботи всіх учнів, у той же час для індивідуального підходу до кожного з них з метою забезпечення успішного навчання й розвитку їх потенційних можливостей)
Принцип свідомості й міцності засвоєння знань, умінь і навичок учнів	спрямована на забезпечення змісту освіти й розвитку пізнавальних сил учнів. Він передбачає необхідність усвідомленого й міцного засвоєння учнями основного, істотного в навчальному матеріалі, розвитку творчого мислення та здібностей
Принцип зв'язку теорії із практикою, навчання з життям	спирається на найважливіші методологічні положення про єдність теорії та практики, обумовленість навчання суспільними процесами
Принцип єдності освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання	Єдність освітньої, виховної, розвивальної функцій навчання обумовлено низкою об'єктивних факторів

ДОДАТКИ Б

РОЗДІЛ V. ОКЕАНИ (5+ 1 ЗА РАХУНОК РЕЗЕРВУ ГОДИН)		
ТЕМА	ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	ТИП УРОКУ
Тема 1. Тихий океан	Географічне положення. Острови в Тихому океані, їх походження і природні особливості.	Уроки засвоєння нових знань
	Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків.	
Тема 2. Атлантичний океан	Географічне положення. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси, їх використання. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків	Уроки засвоєння нових знань
Тема 3. Індійський океан	Географічне положення. Рельєф дна. Клімат і води. Органічний світ і природні ресурси. Види господарської діяльності в океані. Охорона природи океану. Вплив океану на життєдіяльність людей на прилеглих материках	Уроки засвоєння нових знань

Тема 4. Північний Льодовитий океан	<p>Географічне положення Північного Льодовитого океану у високих широтах. Історія географічних досліджень океану. Рельєф дна. Клімат і води. Льодовий режим океану. Органічний світ і природні ресурси. Вплив океану на життєдіяльність людей прилеглих материків</p>	<p>Уроки засвоєння нових знань</p>
Практична робота 12	<p>Позначення географічних об'єктів та течій океанів на контурній карті.</p>	<p>Комбінований урок</p>
Тема «Океани»	<p>Проходять тестування, вчаться працювати в командах, та творчо мислити.</p>	<p>Урок узагальнення та контролю знань учнів</p>

ДОДАТОК В
ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДО УРОКУ

УРОК ДЛЯ 7 КЛАСУ

Тема уроку: «Океани»

I конкурс «Розминка»

1

**Хто дав назву Тихому океану?
Чому саме таку?**

2

**До басейну якого океану
відносяться Чорне і Азовське
моря?**

3

**У якому океані знаходиться «море
без берегів»?**

4

**Яка протока з'єднує Тихий
океан з Північним
Льодовитим?**

5

**Яка друга назва
Атлантичного океану?**

1

**Яку другу назву має
Тихий океан? Чому?**

2

Що таке айсберг?

3

**У яких одиницях
вимірюється солоність
води**

4

**Який океан перетинають
усі меридіани?**

5

**Що таке водні маси?
Назвати їх типи**

Робота з картою

Перша команда:

Робота з картою

1. Карибське море
2. Мексиканська затока
3. Середземне море
4. о. Тасманія
5. Берингова протока
6. Суецький канал
7. Курильські острови
8. Чилійський жолоб
9. Перська затока
10. Жовте море

Друга команда:

Робота з картою

1. Гудзонова затока
2. Червоне море
3. Гвінейська затока
4. Великі Зондські острови
5. Протока Дрейка
6. Панамський канал
7. Течія Гольфстрім
8. Балтійське море
9. Японські острови
10. Маріанський жолоб

ТЕСТИ(для двох команд на швидкість).

Північно-Льодовитий океан
сполучається з:

А Індійським і
Тихим;

В Атлантичним і
Індійським;

Б Тихим і
Атлантичним;

Г лише з
Атлантичним.

Червоне море , яке знаходиться в
тропічних широтах, не висихає тому, що:

А його поповнюють
води річок;

В його поповнюють води, що
поступають з Індійського
океану через Баб-ель-
Мандебську протоку.

Б його поповнюють
сильні тропічні зливи;

Г немає правильної
відповіді.

Ла-Манш, Гібралтарська,
Дарданенлли – це протоки океану:

А Індійського;

В Атлантичного;

Б Північно-Льодовитого;

Г Тихого.

Визначте правильність наведеного твердження: «Тихий океан найбільший за площею водної поверхні і об'ємом води, найхолодніший та найпрісніший».

A ТАК

B НІ

Найглибша відмітка Атлантичного океану знаходиться на дні:

A Маріанської западини;

B Зондського жолобу;

B жолобу Пуерто-Ріко;

Г Берінгової протоки.

Океан, переважна частина якого знаходиться на одній літосферній плиті:

A Тихий;

B Індійський;

B Атлантичний;

Г Північно-Льодовитий.

Установіть відповідності між океанами та кліматичними особливостями:

А	Тихий	1	Переважно теплий клімат в північній частині мусонний, півдні температура повітря поступово знижується
Б	Атлантичний	2	Клімат різноманітний, що обумовлене розташуванням океану майже в усіх поясах
В	Індійський	3	Клімат різноманітний, що обумовлене розташуванням океану в усіх кліматичних поясах
Г	Північно-Атлантичний	4	Клімат холодний, низькі температури повітря, переважно західні вітри.
		5	Клімат суворий, холодний протягом року, над океаном панують арктичні повітряні маси.

Установіть відповідність між океанами та їх видатними особливостями:

А	Тихий	1	Найвищі в світі припливи, найбільша концентрація транспортних шляхів
Б	Атлантичний	2	Найбільша кількість островів, найвищі хвилі
В	Індійський	3	Розташований тільки в одній півкулі - Північній
Г	Північно-Атлантичний	4	Розташований тільки в одній півкулі - Південній
		5	Найбагатші родовища нафти та газу.

Установіть відповідність між прізвищами дослідників Світового океану та їх відкриттями:

А	Ж. Пікар	1	остаточно встановив існування великого океану на заході від Америки
Б	Ф. Магеллан	2	очолив експедицію з дослідження вод Тихого, Індійського та Атлантичного океанів
В	О Шмідт	3	у батискафі «Трієст» опустився на дно Маріанської западини
Г	Дж. Кук	4	очолив експедицію з дослідження вод та погодних умов Північно-Льодовитого океану
		5	першим з європейців перетнув Індійський океан та дослідив береги Індії

Установіть відповідність між морями та їх характеристиками:

А	Червоне	1	наймілкіше на Землі
Б	Саргасове	2	найсолоніше та дуже тепле
В	Східносибірське	3	знаходиться поблизу Південного тропіка
Г	Азовське	4	тривалий період вкриті кригою
		5	море без берегів

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, _____,
учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна добросесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної добросесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
  - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
  - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
  - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
    - самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
    - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
    - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
    - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
    - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
    - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
    - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
    - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
    - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
    - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
    - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
    - не подріблювати документи;
    - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
    - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
    - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
    - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
    - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
    - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
    - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної добросесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної добросесності.

_____
(дата)

_____
(підпис)

_____
(ім'я, прізвище)